

N:o 20.

Ank. till Riksd. kansli den 4 maj 1888, kl. 6 e. m.

Första Kammarens första tillfälliga utskotts betänkande n:o 6, i anledning af väckt förslag om åtgärder för ett bättre handhafvande af offentliga arkiv.

I en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 76, har grefve Sparre föreslagit,

att Riksdagen behagade hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande hvilka åtgärder böra vidtagas för att vinna ett bättre handhafvande af på spridda håll förvarade offentliga arkiv.

Motionären åberopar:

»Under förlidet års riksdag väcktes af nu mera herr statsrådet Bergström motion om, att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t göra framställning om åtgärders vidtagande i syfte att högsta vården om rikets alla offentliga arkiv må uppdragas åt riksarkivet eller ecklesiastikdepartementet såsom central myndighet med sådan myndighet, som i motionens motivering blifvit uppgifven.

I detta hänseende förekommer i motionen:

'Denna arkivstyrelse borde ega att föreskrifva de allmänna grunderna för ordnandet samt insamla noggranna förteckningar öfver hvarje arkivs innehåll; vidare att genom utsända inspektörer dels jemföra de upprättade förteckningarne med sjelfva handlingarne och dels — hvilket vore det mest angelägna — öfvervaka, att den påbjudna vården ej urartade eller återginge till vanvård; samt slutligen att tillse, att Sveriges folk finge fullt

tillgodonjuta sin i tryckfrihetsförordningen förbehållna rätt att ega tillträde till offentliga handlingar'.

Genom Riksdagens upplösning blef ej denna motion af Riksdagen till slutlig behandling företagen.»

Med gillande af syftet att något bör snart vidgöras för att våra många spridda arkiv må blifva på lämpligt sätt vårdade och handhafda, har grefve Sparre likväl ansett lämpligare att, i stället för att hos Kongl. Maj:t anhålla om vissa föreslagna åtgärder i bemälda syfte, endast hemställa, att Kongl. Maj:t täcktes taga den onekligen viktiga frågan i öfvervägande och att således endast påpeka målet, men ej antyda vägen.

Under de senaste årtiondena hafva inom Sverige flere åtgärder blifvit vidtagna för bättre vård af de offentliga arkiven. På föranledande af en i justitieombudsmannens embetsberättelse gjord framställning, anhöll sålunda Riksdagen i underdånig skrifvelse den 13 maj 1867, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande hvilka åtgärder må finnas lämpliga till bevarande af underdomstolarnes arkiv. Sedan riksarkivarien och hofrätterna häröfver afgifvit utlåtanden förordnade Kongl. Maj:t den 28 september 1869, att alla i häradsrätternas arkiv befintliga domböcker med flere dylika handlingar, äldre än 1736, skulle till riksarkivet öfverlemnas att der förvaras. I sin årsberättelse för 1879 fäste riksarkivarien uppmärksamheten på behovet af en bättre vård af kyrkornas arkiv. Sedan domkapitlen och Stockholms stads konsistorium häröfver afgifvit utlåtanden och på af riksarkivarien framställt förslag anbefalde Kongl. Maj:t genom cirkulär af den 26 oktober 1883 domkapitlen och Stockholms stads konsistorium att förstärka samtliga kyrkoherdar eller dem, som hafva kyrkornas arkiv under sin vård,

att å desamma hafva noggrann tillsyn och öfver de till dem hörande böcker och handlingar upprätta förteckning i tvenne exemplar enligt bilagd formulär;

att till vederbörande domkapitel eller Stockholms stads konsistorium inberätta om arkivhandlingarne i följd af fukt eller annan orsak redan tagit skada eller hotas deraf, egande domkapitel och bemälda konsistorium att, om förvaringsrummen finnas vara olämpliga eller icke kunna i lämpligt skick försättas, med anledning deraf göra den framställning, hvartill omständigheterna kunna föranleda, och

att före den 1 december 1884 till vederbörande domkapitel eller Stockholms stads konsistorium insända det ena exemplaret af den föreskrifna förteckningen för att genom dess försorg aflemnas till riksarkivet; skolande det andra exemplaret i kyrkoarkivet förvaras.

Under den 5 juni 1885 utfärdades Kongl. Majts nådiga kungörelse,

hvarigenom, på det att icke ur de särskilda arkiven hos embetsverk, domstolar samt andra myndigheter någonting må förskingras, som kan vara af värde för riksarkivets samlingar, förordnas att nämnda embetsverk, domstolar och myndigheter icke må förstöra eller afhända sig några arkivalier, innan riksarkivariern lemnats tillfälle att i hvarje fall sig yttra om lämpligheten af ifrågavarande utgallring, skolande förslaget derefter underställas Kongl. Maj:ts pröfning.

Oaktadt dessa åtgärder, hvilka utan tvifvel varit till stort gagn, torde värden af våra offentliga arkiv och deras tillgänglighet för forskaren ännu vara långt ifrån tillfredsställande.

Ur komiterades förslag till lönereglering för riksarkivet, afgifvet den 30 augusti 1876, må anföras följande: »Enligt komiténs mening skulle väsentliga fördelar vinnas, om riksarkivet, i egenskap af centralt embetsverk, ställdes i någon förbindelse med öfrige inom landet befintliga offentliga arkiv, hvilka ofta innehålla ganska värdefulla bidrag till vår inre historia». Delande denna åsigt, tillkommer det likväl ej utskottet att föreslå sättet för vinnande af det afsedda målet, utan anser utskottet i likhet med motionären detta bäst främjas genom en underdånig anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga frågan i öfvervägande. Utskottet får således hemställa,

att förevarande motion må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 4 maj 1888.

På utskottets vägnar:

O. M. BJÖRNSTJERNA.
